

VII-1

1

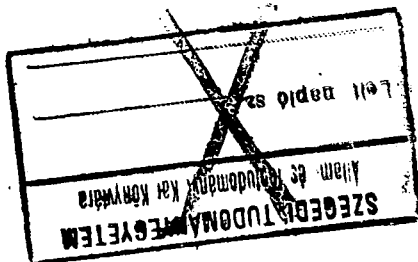
A KÖZIGAZGATÁS

ÁLLAMOSÍTÁSÁHOZ.

(A PAPIRKOSÁRBÓL.)

B. KEMENY GEJZA.

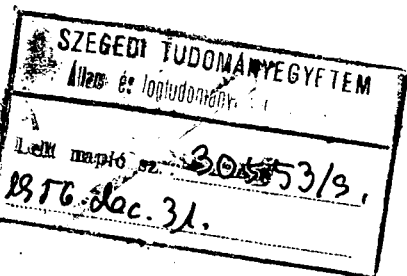
Dr. POLNER ÖDÖN
KÖNYVTÁR

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1890.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Jog- és Közigazgatás-tudományi Kar

Lelt. napló: ~~V~~ Lsz.: 13350

Csoport: _____ szám.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

Lelt. napló száma: 10152/5

I.

A nagy hangzású szavakra mindig öreg sulyt fektetett a világ. A kereszténység a *testvéri, felebaráti szeretet* fennlengő zászlója alatt hódított; bejárta a világot és kísérői — mint bármely más lobogó hivei — némely helyt tanaikhoz hiven emberszeretőik, más helyeken barbarok és kegyetlenek voltak.

Az ugynevezett nagy francia forradalom, a *szabadság, egyenlőség, testvériség* fölkiáltásait hangoztatva, gyilkolt halomra és rabolt egyik tengertől a másikig s midőn megenyhült első felbőszüléséből, bealkalmazkodott a modern társadalom keretébe és behozta magával oda a munkás- és szocialista kérdések egynémelyikét, melyek hogy a testvériség nevében még mennyi vér és vagyon áldozatába fognak a jelennek és jövőnek kerülni, az csak az illető krónikák lapjairól lesz majd megolvasható.

De sehol a világon — ezt merjük állítani — nagyobb előszeretettel nem kezelik és élvezik a hangzatos tam-tam-frázisokat, mint a mi szeretett hazánkban, ezen, a Kárpátoktól Adriáig nyuló Isten-áldott földön, ahol csak épen annyi kívánta-

tik a modern rabulistától, hogy — értő és nagy képpel — éjig magasztalván azon pontot, a honnan épen esetleg szónokol, azt a világ közép-pontjának nyilatkoztassa ki, azután gyujtson rá egy sallangos nagy hangu dikcióra, melynél csak arra ügyeljen, hogy lehetőleg senki se értse, és végezze egy világra szóló fennen hangzó frázissal, melyet mindenki érthet ahogy akar és melynek hörderejét belátni esetleg ő maga is képtelen. — És ha ezt mind kellő virtussal végezte be, előttünk a nagy ember, a jövő prófétája! Szóval mai napon — alázatos vélekedésünk szerint — hazánk a leg-háládatosabb talaj a földtekén, minden politikai portentum számára ki magát, — Csokonai szerint — »tág tüdővel hirbe-névbe kürtöli.«

Legyen szabad nekünk, fentebbi állításaink igazolására, csak az aligmultat keresni föl, pár példával illusztrálva az előbb körvonalozott állapotot.

Minekutánna 1848-ban nagy igyekezettel törtük össze a mult auktoritások szobrait, az újból föléledett alkotmányosság korszakát, többek között, mikkel kezdtük fölépíteni? Szép hangzásu szavak után indulva, Magyarországból csináltunk *jog-államot*: nézd a per-rendtantást, a többi jogi törvények és rendeletek halmazát, melyeknek tömkelegéből — az állam busás áldozatai mellett bár — a legjobb akarat sem képes már a szent igazságot napfényre hozni.

Szépen hangzott a testvérisült népek számára készült *nemzetiségi törvény*; azon szörnyszülött,

melynek feltalálásaért a modern magyar parlamentarizmus a fölfedezések osztályától bátran kérhet ordót s rá kizárólagos szabadalmat. Végre, hogy többet ne említsek, ott van a *fehér lap*, melynek születése a magyar korona három gyöngyébe, a három szlapon vármegyébe és ráadásul a határ-örvidékbe került és melyeknek oda ajándékozása alkalmával sem volt annyi morális bátorsága a parlamentnek, hogy bár Fiume birtoklását kétségen felül helyezze, hanem fennhagyta azt, némi érthetetlen frázisokkal, a jövő Éris-almája gyanánt.

És most — revenons a nos moutons — vizsgáljuk a jelent: Mult évben, nem tudom minő mellékes áldomás alkalmával, kilöki a nagy közönség közé Szilágyi Dezső ő kegyelmessége — a jelenbeni magyar jog oszlopa — az úgy hiszem, szorosán rezortjához tartozó közigazgatási leendő reformok jelszavát: az *államosítást*. Hogy a justicminiszteri közigazgatási államosítás tulajdonképpen épen miből fog állani, azt határozottan manapság senki sem tudja még, de annyit tudunk fölöle már, hogy annak alapja a megyei hivatalnokok kormányi kinevezése lesz és azt is tudjuk róla, hogy azt a miniszterelnök magáévá tette; azt meg épenséggel naponta látjuk és halljuk, mikép a kisebb és nagyobb hirlapiró és jogtudor honatyák felette lelkesednek és a haute finance honatyák keresztelt és keresztetetlen tagjaival karöltve, miképen zengedeznek dicshimnuszokat Szilágyi ő kegyelmessége monumentális közigazgatási reformtervei fölött. És ha jól megtekintjük a kilátásba helye-

zett reformok lehető eredményeit, ezen uraknak önérdékök felismerésébeni sagacitásuk előtt kalapot kell hogy emeljünk.

Ugyanis, ha csakugyan bekövetkezik azon magában megfelejthetetlen actus, hogy a vidéki birtokos-osztály, — mely parlamentünkben még ez időszerint többségben van, — politikai jogai és hatására nézve, öngyilkossági hajlamoktól vezetve, — eldobná magától a megyék politikai irányának intézési hatalmát, melylyel ezer esztendő óta, annyi vész és vihar között, magyar államot volt képes fentartani — vizsgáljuk kissé közelebből, hogy azon esetben ezen, a vidéki nemesség által eldobott messzeható hatalomban kik lennének nevető örökössei?

A kormány nem, mivel azon kifejezés, hogy a miniszter nevezi ki a megyei nagyobb és kisebb hivatalnokokat, ugyhiszem okos embert tévutra nem vezet. Ugyanis mindenki tudja azt, hogy oly magas állásu egyének nagyon ritkán és csak elvétve találhatnak körükben, saját ismerőseik között olyan individuumokat, akiknek vágyai netovábbja egy árva-megyei szolgabiróság, vagy egy krassó-szőrényi jegyzőségben culminál; sőt egy kis logika könnyen reá segít bárkit is annak belátására, hogy az illető miniszter legmeghittebb köre, hasonló körülmények között levén, ezen bajában neki segélylyel lenni képtelen. Ezen állapotnak természetes következése alig lehet egyéb, mint hogy az illető miniszter fölhipná tanácsadásra a — majdnem permanenciában sinylődő — pesti parlament nyo-

matékosabb tagjait, t. i. némely nagyképű bankár, ujságíró, jogtudor, képviselő urakat, — lévén ezek kormányunk és újabb franczia szabásu parlamentarizmusunk legerősebb potentátjai, — és ezeknek vélekedése lenne kétségkívül a kinevezéseknél irányadó: sic!

Annyi azonban elvitázhatatlan tény, hogy azon, a megyei birtokos osztálytól elhódítandó jogok, senki másnak markába nem fognak potyogni, mint az imént említett uraknak, — úgy hiszem, annyiszor bebizonyított megbízhatóságuk és ismeretes önzetlen hazafiságuk jutalmául!

És habár nem is tagadjuk azt, hogy eddig is történhetett, sőt történt is olykor, hogy a megye hatalmasabbjai a méltányosságra kellőleg nem figyelve, érdemteleneknek is juttattak hivatalos állásokat; de általánosan merem állítani, hogy a megyék tisztujtásaikat tapintatosabban, a körülményekhez képest kielégítőbben, a közönségre nézve megnyugtatóbban, szóval szerencsésebb kézzel szokták végrehajtani, mint milyennel a magas kormány alantas kinevezéseinél minden léptenyomon találkozunk.

Ezzel szemben mivel kecsegtet ezentúl a jövő? alázatos nézetünk szerint, — határozott kilátásunk lehet arra, mikép az említett pesti urak, keresztelt, de még inkább kereszteletlen rokonaikat, ismerőseiket, — a kik végezve a pesti egyetemet, eddig vagy egy ügyvédi irodában 60 kr. napi béren tengődtek, üres idejökben pedig Lloydot olvasva, a kávéházak vizét fogyasztották, — most a vidékre

visszamenő üres vonatokat hasznositva, waggon számra fogják elküldeni szolgabirói, jegyzői stb. megyei hivatali állásokba X. és Y. vármegye öröme és boldogítására.

Ismert arczokkal fogunk találkozni tisztelt birtokos társaim, mert semmi ok reá, hogy nagy különbséget keressen bárki is, boldog emlékű Bach néhai huszárjai és Szilágyi Dezső jövő bezirkerei között.

És alázatos vélekedésem szerint, ezen hatalmi gyarapodásból magyarázható fent említett pesti uraknak — ez idő szerinti — hangulatos hazafi lelkesedése.

II.

Mielőtt ennyire megközelítettük volna a közigazgatási államosítás egyedül boldogító korszakát, kormányunk előzetesen gondoskodni látszott, hogy satellessei, a kisebb és nagyobb ujságok mély bölcsességü czikkeiben demonstrálják, »ad oculos«, hogy a megyei rendszer rossz és tarthatatlan, jelszavát idézve *ázsiai*: tagadhatatlan az, hogy a megyéknél történt is sok hiba, de az elkövetett mulasztások és hanyagságok tetemes részének kutfeje — bármily különösen hangozzék is ezen állítás — a kormány eljárásaiban föltalálható, melyet eddig az a megyékkel szemben követett: ugyanis elhalmozta a megyei hivatalok mindenkét — jobbára haszontalan — burokratikus irkafirkával, mely szobájukhoz kötve, a közigazgatás valóságos folytatásától a legjobb erőket vonja el, és készített velök szabályrendeleteket, kimutatásokat, felterjesztéseket, stb., stb. véget nem érő számban, melyek felzónázván Pestre, nehezen ha — az archivum szárnyas moly pillangóin kívül — bármely élő lénynek is figyelmére igényt tarthatnak valaha: beleelegyedik a kormány a megyéken minden haszontalanság elintézésébe, még pedig

mindig mint kerékkötő. Ezen említett eljárásból származnak nagyobbára azon hanyagságok és mulasztások, melyeket a megyei kormányzatnak újabb korban oly előszeretettel szoktak szemére lobbantani.

Továbbá igen nagy hibája — csekély vélekedésünk szerint — a megyék kormányzatával szemben, az állami igazgatásnak az, hogy némely helyeken a főispáni állásba oly embert nevezett, ki annak betöltésére képtelen.

És végül merjük határozottan állítani, hogy a hova a kormány elég szerencsés kézzel választotta meg a főispánt, ott nem ázsiai, hanem igen is élhető állapotaink vannak ez mai napig.

A kormánynak pedig helyes lesz vala, ezen világra szóló vádaskodásnál meggondolni azt, hogy akadhatnak maliciosus emberek, kik ezen vádak hallatára, felidézik a nagy közönség előtt, a kormány hatásköréhez tartozó és az ő kinevezett alantás hivatalnokai által kezelt adó és illeték, sőt az alsóbb justícia viselt dolgait és megkísérlik párhuzamot vonni a megye és az említett hivatalok büroái ténykedése között. — Kezdjük tehát a justícia legalsó fokán a törvényszékeken, melyeket nem olyan rég a megyétől adnectált a központi hatalom; ezekről csakis annyit kívánok megjegyezni, hogy mióta a kormány nevezi ki, igazságszolgáltatás szempontjából, abban javulást észlelni képtelen vagyok, az előtt is, azóta is, voltak és vannak közöttük jó és rossz, okos és buta emberek és ezen körülményekhez képest születnek itéle-

teik. De egyben nagyot változott justiciánk ezen alsó foka; ugyanis, míg a régebbi bíró egyszerűen szolgálta a megyét és végezte judicialis ügyeit, addig a mostani — dicséret a kivételeknek — külön kashoz tartozónak képzei magát, fölötte áll a körüle élő laicus világnak s paragrafusokkal támlázott székéből, a szükséghez képest, érezteti, a profanum vulgussal csalhatatlanságát, nagy képpel mint egy 12-szer cenzurázott mandarin. Továbbá el kell, hogy ismerjük azt, hogy egyben nagy előnyben vannak a régiek fölött, t. i. sokkal többre kerülnek az államnak és még arra is biztos kilátásunk lehet, hogy ezen előnyök jövőre gyarapodni fog. És mit mondjunk most az adó- és illeték legalsóbb foku — tisztán kinevezéstől függő — kezelőiről? Ugy hiszem, maga Wekerle ő excellenciája sem veszi rossz néven nekem, ha csakis arra szoritkozom, hogy rámutatok azon rendetlenségek, restanciák és közbe-közbe zsarolási probatikák, Augias istállójára, melynek kitisztítására, ő excellenciája nagy munkaképessége, egész bátorsággal vállalkozott — és sok szerencsét kívánok hozzá neki!

Mindezen előadottakból kifolyólag, valóban nem vagyok képes megérteni, hogy miből merithette a kormány azon több, mint merészséget, melylyel oda kiáltja a megyének. Nem vagy arra való, nem arra való rendszered: hogy kormányozd magad! Elveszem tőled önkormányzatod és kormányozlak én, mert én mindenben, de különösen a kormányzat alantas aprólékos teendőinek kezelésében —

mint tapasztalásból tudhatod — portentum vagyok!! *Difficile est satyram non scribere!!*

A kormány kisebb-nagyobb tárogatói sokféleképen elzengették már nekünk, hogy szükséges eltörölni a megyét és a kormány bölcsességére ruházni át a kinevezéseket már csak azért is, mivel a kormány szolgálata és a hivatalok kilátásba helyezett állandósítása *több és jobb munkaerőt* fog a közigazgatáshoz édesgetni, mint a milyenekkel eddig disponált a megye. Ez állítás részint nevetséges, részint a körülmények egyenes félreismerésén alapul; ugyanis a kormánynak van manapság vagy 50 ezer kinevezés által betöltött hivatala, melynek — köztudomás szerint — felére sem volt képes, a megfelelő munkaerőt találni meg. Ez állításunkat, ugy hiszem, a legnyakasabb bürokratánk sem merné tagadásba venni. És már most bátor vagyok kérdeni: azt hiszi-e bár a legerősebb centralista is, hogy a kormány hatalmi terjeszkedésének jubileumára, a földből gomba-módra fognak azok az általa kinevezendő közigazgatási talentumok előállani? És ha nem, honnan veszi elő az illetőket? Tán áthelyezi a törvényszékektől vagy financiától, a hol most sincsen meg a kielégítő szám és minőség és úgy cselekszik, mint az a cigány kölyök, ki nadrágja fenekét kanyarítja ki és azzal térde hiányosságait foltozza meg!

A munkaerő feletti rendelkezésre nézve — alázatos vélekedésünk szerint — a körülmények egészen máskép, sőt ellenkezőleg állanak; ugyanis nagyon sok hivatalnok — és mondhatjuk a leg-

javából — van jelenben a megyéknek, kikkel a kinevezés jövőre nem rendelkezik, mert van ugyan sejtelmünk arról, hogy legelső fogásra valamennyi jelen állásában hagyatván meg, abban hihetőleg meg is marad, de majd mikor egyik-másik cirkularis tisztnek megfujják az indulót a számára Pesten kiszemelt állomásra, és kell vándorolnia Pozsonyból Szabadkára, Csikból Baranyába, mit fog reá mondani az illető, kinek vagyona, családi egybeköttetései, sociális állása esetleg az általa betöltött helyen van csupán; vajjon el fog-e az illető a horvát vagy galíciai határszélre vándorolni, a kormány szép szeméért vagy azon néhány száz forintért, melyre Szilágyi ő kegyelmessége generositása fizetését fölemelni méltóztatott? Bizonyára az illetők közül azok, kiknek vagyoni állásuk megengedi, köszönettel visszaküldik a kinevezést, és maradnak továbbra megyéjük elégedetlen adófizetői s mivelik velünk el együtt a paterna rura göröngyeit: tehát ezekkel kik — körülbelül — színét javát képezték eddig a megyék tisztikarának, épen nem disponál a kinevezés, hanem kinézésünk lehet reá — ha a célba vett törvény életbelép — hogy a megyei kormányzat is a kultusproletoriátus tenyészetének egyik melegágya lesz, nem maradván ott idők folytán más elem, mint a birtoktalanok sorából kiemelkedett qualifikált egyének tömege, kiknek összes vagyonuk a status cassáiban leledzik.

Továbbá hangoztatva lett még az is: szükséges a kinevezés *nemzetiségi szempontból*; nagyon

szeretnők, ha a kormány, — hogy ezen iránybani fölényét kétségen felül helyezze — statistikai adatokkal mutatja ki, hogy mily arányban van az ő kinevezettjei és mily arányban a megyék választottjai között képviselve, a magyar elem, erről azonban a kormány emberei — kik külömben jó és rossz kimutatások ütő kártyáit könnyen játszhatták volna ki — saját ügyök érdekében, mély bölcsességgel feledkeztek el. A mit ez ügyről saját megfigyelésem nyomán tudok, Erdélyben plus minusz úgy áll a dolog, hogy a kormány kinevezéstől függő hivatalnokoknak aligha fele magyar, míg a megyei választottak között, ha van 5—6 percent, mi nem az. — De szerintünk a nemzetiségi kérdés fölé helyezendő ez alkalommal, a magyar eszméhez, a magyar államisághoz való hű ragaszkodása az illetőknek; ez irányban pedig — választott megyei tisztviselőt — tudtomra — még a pesti aszfalt lovagjai, vagy a centralisatio legbőszebb hivei sem mertek megtámadni soha, míg ellenben a kormányzat többi ágaiban igenis találtatott olyan, a kire reásült, és még több, a kiről tudatik, hogy pansláv, dákoromán, vagy nagy német érzelmektől hevülve, ül kinevezés által nyert helyén, veszi a magyar kormánytól fizetését, eszi Magyarország kenyerét és élvezi jótéteményeit.

És végre még egy más jelszó alatt is, méltóztattak fentebb említett nagy férfiak a megrendszernek neki rontani, t. i. *a kormányzat egyöntetősége* nevében: ez megint egyik azon fölkiáltások közül, melynek jelentősége nem egészen ért-

hető, de értheti mindenki, a hogy kedve van; mi úgy tartjuk, hogy ha a kormány jóra való főispánnal látta el a megyét s a kezében levő tulinagy felvigyázati jogot kezelni nem éppen képtelen, ezen egyöntetőség okvetlen meg kell, hogy legyen, lévén Szt. István birodalmának ugyanazon justic-, financ-, közigazgatási-, kultus-, katonai stbi törvényei Csík megyétől Fiuméig — ha tehát hiányzik az egyöntetőség, úgy az a kormány élhetetlenségéből származhatik csupán, mely mellett megeshetik rajta a jövőben még az is netalán, hogy kinevezett prefectjei vagy bezirkerei mellett is, hiányozni fog az egyöntetőség.

Mindez előadottak után, kénytelen vagyok azon meggyőződésnek adni kifejezést, miszerint a kormány, úgy a megyei jobb administrációt, mint a nemzetiségi előnyöket, valamint az egyöntetőséget, az eddiginél inkább megközelíteni ez uton képes nem leendő és talán, ha nem csalódom, az illető jelszavak, a gyengébbek számára voltak föltalálva, kormányunk hatalmi-terjeszkedési törekvéseinek leplezésére.

Hanem csekély vélekedésünk szerint, igenis el fogja érni a kormány — ha keresztül viheti központosító terveit — saját álláspontjára nézve azt, hogy az eltörlendő megyegyűlés helyett — mit hihetően a nagy reformerek, még néhány évig árnyék gyanánt meghagyni kegyesek leendenek, — szabad szóláshoz szokott közönségünk divatba hozza majd a népgyűléseket; tekintve pedig, hogy a meetingek még Angliában is csak kétésértékű

és még kétesebb bölcsességü gyülekezetek, nálunk pedig — az eddigiekből ítélve — a csöcselék számára rendezett burleszk előadásoknál, egyébnek nem tekinthetők — csak gratulálhatunk a támogatáshoz, melyet igazgatásunk — a megyéké helyett — ezen gyülekezetekben találni fog. Hasonlólag el fogja érni azt, hogy míg eddig a megyei administracio hibáiért és a restauracio netaláni helytelen keresztülviteléért, egyik megyei párt, a másikat szidta és támadta meg, ezentul minden hibákról a megyéken is, felelős a minister, és minden egyes hivatalnoka hanyagsága- vagy mulasztásáért, kizárólag őtet veszik majd kritika alá. — És látva, mikép töri magát kormányunk, e kellemes helyzet elnyerése után, még hihetné valaki, hogy a magyar kormányok körül, oly szélcsend szokott uralgani, mikép saját jószántából igyekszik azt — élénkebb vérkeringés kedvéért — egy kis vidéki paprikás káromkodással vegyes kritikával felfrissíteni!!

De az említetteknel sokkal nagyobb horderejű és veszélyesebb következését látjuk mi a jövőre nézt — ha csakugyan ezen szerencsétlen törvényjavaslat keresztül hajtatik — abban, hogy megszűnván a vidéki élet — Pest városa okvetlen Páris szerepét veszi át, és uralkodik majd az össz-ország fölött s következésésképp jogos kilátásaink lehetnek jövőre ahhoz, hogy kormányaink, vagy a pesti journalistika, ifjuság, munkás-egyletek, kávéházak és utcza enunciacionak ütemei szerint irányítják majd lépteiket, vagy váltakozni fognak mindunta-

lan. — Ezen modor pedig, még Franciaországnak sem vált épen javára, de, ha tetszik nekik, ezen kankant járó politikai iránytalanság, ám lássák, financialis és fisikai erejük, tán ezen hóbertot is kirtartja még! De a mi helyzetünk sem szám, sem fekvés tekintetében, a francziákéval nem lévén hasonlitható, rajtunk könnyen megtörténhetik, hogy egy olyan ballett ugrásokat tevő politika, rövid élethez és dicstelen pusztuláshoz segít. — Videant consules!!

III.

És végül meg kellene a kormánynak gondolni azt, hogy ily fő fontosságú reform keresztülvitelét, egy oly képviselői kartól követelheti-e illedelmesen, melynek megválasztása alkalmával, módjában is alig lehetett választóival eszmét cserélni erre nézt. Mert igaz ugyan — mint azt. gyakran szokás is hangoztatni — hogy a képviselő nem kapván instrukciót, saját meggyőződését követni tartozik csupán, de erre nekem az öreg Deáknak egy kedvencz anekdotája jut eszembe: Ugyanis egyszer az öreg ur, Somogyban forró nyárban, egy falun utazván át, azt kérdi egy az utcán lézengő paraszttól, szabad-e ebben a helységben rágyujtani? Felelet: szabad, de ilyen időben böcsületes ember azt nem teszi. A tisztelt képviselő urak számára ily gorombán, az ezen történetecskéből meritett consequenciát levonni nem akarom, azonban mégis, ha valaki egy államtitkári, vagy más nem incompatibilis állásért érdemesnek tartja képviselői állásáról lemondani, talán annál egy országosan nagyobb horderejü ténykedésre nézve is érdemes lenne a választók vélekedéséről és az országos közvéleményről is tudni valamit.

Mert azon lármát és tombolást, mit az internacionalis eredetű »Uj Magyarország«, napi sajtónkban és néhol inter pocula elé hozott, a valóságos Magyarország közvéleményének tekinteni — nagy lyrai költészet nélkül — csakugyan nem lehet. És ha, daczára az itt elősoroltaknak, föltétlenül kedve van kormányunknak, ily fontos reformok keresztülvitelét, még ezen országgyűlés alatt próbálni meg s buzgóságában az alkotmányosság és tisztesség határát átlépni nem akarja, ugy — csekély vélekedésünk szerint — morális kötelessége leende, ez irányban a valóságos közvéleményt kipuhatolni és időt engedni rá, hogy mások is — jelesen a képviselő urak — arra nézve tisztába jöjjenek, nem pedig csinálva és csináltatva a látszólagos közvéleményt, ily fontos és a jövőre végzetessé válható változtatást, a térdén törve ketté, csempészni át a parlament ülésein, mint a hogy az a kitűzött rövid határidőkből kiolvasható — sőt elfogadnám az ujtás keresztülvitelének kísérletét oly formán, mint azt Tisza, volt kormányelnök az ujesztendei köszöntés alkalmával, esetleg kilátásba helyezé, t. i. megkérdezve a megyéket, az érdekelteket és kipuhatolva az egészséges országos közvéleményt, s ha mind e factorok helyesnek és szükségesnek találják e változtatást, az esetben rendre keresztül vinni azt. Igenis, ha jelenbeni kormányunk így járna el — részemről akkor sem szavaznám meg ugyan, — de a modor ellen kifogást nem emelhetne senki sem.

Kormányunk pedig mind ez ideig ez ügyben

oly titokban folytatja a tanácskozásait, hogy méltán azon gyanunak tehetné ki magát, hogy azokon alchimia, vagy hamis bankó csinálás tárgyalatik. Megvalljuk őszintén, ezen titokzatosságot egy hatalomban levő kormányhoz illőnek, egy alkotmányos országban megérthetőnek nem tartjuk és másképp megfejtteni képtelenek vagyunk, mint hogy kerülni akar indítványai fölött minden eszmecserét és előzetes vitatkozást, hogy leendő megállapodásait s törvényjavaslatát — mint meglepetést — annál könnyebben képes legyen a parlamenten keresztül hajtani. Ez eljárás pedig — alázatos nézetünk szerint — 13 próbás alkotmányos eljárásnak aligha tekinthető!

És mindez elmondottak daczára, mivel biztatnak minket *misticus* nagy képpel a kormány és kinevezése hívei; szerintök kisajátítás és nem jog elkobzás lesz a választás megszüntetése a megyékre nézt; szavazzuk csak egyszer meg a kinevezést és várjuk el s bámuljunk, hogy mekkora *autonomicus* jogokat biztosít a megyék számára, az a titokteljes reformszerkezet, melyben, úgy látszik, a *circuli quadratura*, a katonailag fegyelmezett szabad mozgás és a *bureauxban* született autonomia — megfejtésre talál! Sőt pár nem egészen érthető ujjmutatással rá utalnak arra is, hogy a megye és vidéki érdekeltek ellenőrzési joga, betekintése az ügyek folyamába és fegyelmi hatalma majd mekkorára nő! Ezek mind szép szavak, de melyeknek lényegileg semmi értelem meg nem felel. Ugyanis, hogy mennyire van hatalmunk a kinevezett hiva-

talnokok fölött, az nem hozzá vetés, gyanítás tárgya már, abban tapasztalást szerezhettünk magunknak, eddig is bőségesen, ott ülven velünk szemben a közigazgatási gyűléseken, a tanfelügyelő, pénzügyigazgató, ügyész és elé is adják, a mihez épen kedvök van, mivel épen csak kivételképen tudhat valaki, ténykedésök és a hozzájuk beérkezett ügydarabokból valamit és ők saját bölcs belátásuk szerint válogathatják ki azt, mi épen a nagy közönség orrára köthető! Mi pedig ilyen körülmények között általuk előadásra kerül, az rendesen tudomásul vétetik, minekutána a gyülekezet tagjai megvannak győződve a felől, hogy ténykedésöket irányítani sem föladatuk, sem hatalmukba nem áll és ha mégis merülne föl, vagy egy elégedetlen mérgeőbb fölszóalás ellenök, erre — ha kedvök tartja — egész kedélyesen, hivatkoznak a 221 ezredik rendeletre, vagy a 91 ezredik utasításra, melyeknek — ha vannak — létezését, az egész gyülekezetből, ők ismerhetik csupán — s mely egyenesen az ők álláspontjukat támogatván, az ügy discussio tárgya sem lehet. Sic! Nem akarjuk mi az említettek által azt mondani, hogy jelenlétök a zöld asztalnál fölösleges, vagy épen helytelen, mert mindenütt, hol a közhivatalnok az általa kormányzott közönséggel contactusba jön és annak őszinte bírálatát elhallgatni kénytelen, az igazgatás javulása csak gyarapodhatik. — De, ha ilyen előnyöket szántak nekünk a megyék rendelkezési és autonomicus jogai kárpótlása gyanánt és mi azt elfogadjuk, ezen cserénkért bátran számadásra vonhat a

jövő, minket, mint élnetetleneket, Szilágyi ő kegyelmességét pedig, mint fele értéken alul megkárosítót.

És most tegyük föl, hogy az előbb leirt állapot hiányai pótlására, megadatnék a megyéknek a föltétlen fegyelmi- és elbocsátási hatalom, lássuk, mi lenne ebből? A megye természetesen mindaddig fog ezen jogával élni, míg az általa kiszemelt egyén, a kormány által ki nem neveztetett, tehát ez esetben a kormánynak egy gyenge candidacionalis joga maradna fenn csupán, ha pedig az elbocsátandó hivatalnok a kormány által visszahelyezhető, abban az esetben, a megye joga esetleg, az eredménytelen fegyelmi piszkolódáson túl nem megyen.

Bocsánatot kell kérnünk a szives olvasótól, hogy ezen föltételezett themákkal ily hosszan foglalkozánk s megpróbáltuk azon boszorkány-üstből — melyben most, leendő közigazgatásunk kotyvaléka fő — a jövő étkezés fogásai közül egy részletet előlegezni, csakis annak bizonyítására, hogy abszurdumnál egyéb abból nem születhetik, ha — a mit kétségbe merek vonni — a kinevezés mellett, a megyei autonomia föntartása is a kormány czéljai közé tartozik.

És véges végül, minthogy azon czimen, hogy a választásokat — a kormány véleménye szerint — a megyék correcte kezelni képtelenek, ezen jogot tőlük lefoglalja a kormányhatalom, kinek hivatalnokai egyedül hivatottak az igazi autonomia fejlesztésére.

Ezen alapon és ilyen irányban haladva, azt is

megérhetjük még talán, hogy bebizonyítottván — s tán nem is éppen olyan nehezen — mikép a tisztelt képviselő választók, gyakorta visszaélve ezen nékiek adott legfenségesebb polgári hatalommal, azt igenis hiányosan kezelik. Elő áll Szilágyi ő kegyelmessége hatalmas dialecticája és megmagyarázza nekünk, hogy a kormány által kinevezett képviselők lehetnek hivatottak csupán, a nemzet szabad közvéleményét tolmácsolni; a kormány ezen jogot is adnectálja és kinevezi a képviselőház tagjait!!! Persze ezt is az egyöntetűség kedvéért!

Addig is nekünk, ellenfeleink, nem marad hátra más, mint indítványba hozni, hogy építsünk maradandó emlékére — nem pyramist vagy obelisket, mert ennél ő modernebb nagyság, de — egy a legmagasabb teoriákból össze srófolt világra szóló Eiffel tornyot!!

